

ము ర లి

ఖండకావ్యము - ద్వితీయ భాగము

—: రచయిత :-

బృందావనం రంగాచార్యులు

సాధారణ

1970

ఉగాది

సర్వస్వామ్యములు
రచయితవి

ప్రతులు వెయ్యి

వెల : రూపాయిన్నర

ముద్రణ
మాతృశ్రీ ప్రింటర్స్
బాపట్ల
ఫోన్: 68

ప రి చ య ము

కొల్లా సుబ్బారావు M.A.,

నాగులపాలెం

బృందావన నందనోద్యానంలో వికసించిన సాహితీ కుసుమాలలో “మరళి” ద్వితీయభాగము; నేడు రసబహుళకతోకాన్పిచుచున్నచడానికి సిద్ధపడింది.

ప్రపంచభాగంలో గోపరాజు, త్యాగరాజువంటి పరమభక్తులను మహర్షులుగ కీర్తించిన రచయిత యిందులో ఒక్కఁడేమిని - జాతీయ నాయకులను - కర్షకుని - కమనీయముచేసిన ఓద్యాలలో హృద్యముగ స్తుతించడము గమనార్హ విషయము.

నిర్మల గంగావ్రహ్మముపై లలితమనోహరమై - అలరారేత్తెలిలో; వద్యాలన్నీ పసంఘగా విందులు చేస్తున్నాయి.

“ ఆయుధమూని యుద్ధమునకై ఓయనించెడి సోదరప్రజా
చ్యేయము మార్చి-బుద్ధమునిదేవునిదాటకు ద్రిప్పి-నూతనా
ధ్యాయము వ్రాసినాడవు మహాత్మా; సుదీర్ఘ దురంతదాన్య బా
ధాయత నన్నివేళ మయదాటజడాతి కథానకమ్మునన్. ”

బాహుజీని గురించి - రచయిత ఈ విధంగా అనడం యెంతో ఉదాత్తముగ నున్నది.

పాక్ పైనికుల పాలిటికి సింహస్వస్థముగ వ్యవహరించిన ఆంధ్రవీరుడు తాతా పోతరాజును గూర్చి “వీరభూజ”లో రచయిత భావాలు మహోజ్జ్వలాలుగా భాసించాయి.

నిప్పులుగ్రక్కెనా! కనులు నింగివయిన్ జరియించు శత్రువున్
పిప్పియొనర్పగా ప్రళయభీకరరూపము దాల్చువేళ - యే
ముప్పును లెక్కనేయకయె ముందుకు దూకిన తెల్లబిడ్డ : నీ
గుప్పిటిలోతుపాకి బలిగొన్నది శాబరుజెట్టుపిట్టలన్.

కరకస్వామిని గూర్చి రచయిత యోచన కడుంగడు రమణీయము.

మేడినిబట్టి యీ తలకుమించిన భారముమోయనంచు నీ
వాదిన - విశ్వకోభ కొఱవై కఱవేర్పడు - లోకబంధువే
కాడిని వీడునాడు త్రిజగమ్ముల నోటికి ముద్దదక్కునా;
నాడును; నేడు; రేపు; యుగనాధుడవీవె నిజమ్ము కర్తకా!

నత్యాన్ని చక్కగా నిర్వచించిన సాహిత్యమిది.

“ఉగాది” ఊహలు రచయితహృదయాన రమ్యంగా ముమ్మరంగా నర్తించాయి.

పండిత పామరులనలరించే - ఇట్టి రసఘటికలు ఖండ కావ్యము నందంతట కనిపిస్తాయి. నేడు ప్రకటితమగుచున్న నవ్యాంధ్ర కావ్య కుసుమాలలో - గణనీయముగా మా రంగాచార్యులుగారి “మురళి” మన గలదని; సహృదయుల నానందింప జేయగలదని ఆశిస్తాను,

శుభమ్.

నాగులపా-

శం భా తాంత్రి

“చెనుగులెంక” “కళాప్రహర్ష”

తండ్రిల సీతారామమూర్తి

మున్ను ‘బృందావనమ్ము’న మొరసినట్టి
మురళిలో శ్రేణభక్తి నేర్పిరి బనాళి
నేడు ‘బృందావనమ్ము’న నెఱసినట్టి
మురళిలో దేశభక్తి నేర్తురు బనాళి.

కలదు భారతజాతిగౌరవాంకమ్ముగా
వాసిగన్నట్టి మువ్వనైపడగ
కలదు సేవాత్మాగములను వీన్మిగిలిన
దేశభక్తుల కుభాధీనచరిత
కలదు వచ్చిన యధీకారంబు నిస్సార్థి
నరణి సాగించిన గఱువతీరు
కలదు దానిసము కృక్కదల నాంధ్రజగత్తు
వలచి సైచిన సముజ్జ్వల తపమ్ము

కల దహింసారణాచార్యక ప్రసిద్ధ
జాషణీ భవ్యజీవనపథము - చీన
మనసునిల్చి పతింపుడీ మానవీయ
ధర్మ సంసక్తులార : సోదర్యులార :

నాగులపా-

మోహనవంశరత్ని

‘కరుణాశ్రీ’

అది జగన్నోహనంబైన బృందావనము
అది కళాజీవనంబైన బృందావనము
హృదయస్ఫుట పొంగి ప్రవహించి తాళిండ్లమై
కదలిపచ్చిన నవ్య కావ్య బృందావనము

బృందావనమున మౌనంబులు కావినవి
బృందావనమున అరవిండుములు పూచినవి
బృందావనమున మోగింది మోహనము?
బృందావనమున సాగించి రసమయనం?

ఎంత తియ్యని మురళి : ఎంత చక్కని సరళి
అంతరంగముల నుయ్యాలలూచెడి రవళి
“ఆచంద్ర తారార్క” “మాచాల గోపాల”
“మాసేతు కైలాస” మవధరించినమురళి

కమ్మ కమ్మగపాడె కలకంఠ సంచయము
నమ్మోహనంబైన జగమెల్ల రసమయము
అది జగన్నోహనంబైన బృందావనము
అది కళాజీవనంబైన బృందావనము.

మ క్మ తి

సారస్వత వికేతన గౌరవ కార్యదర్శి
శ్రీ అచ్యుతమల్లి శ్రీనివాసరావుగారు
వేట పా లెం

సంకృతి

నలుకు నలుకున రేనియరాలుకువాడు
 రాచదా పూజలన్కోరి నలుపువాడు
 “అడుగుమర్రి”కి నెత్తాపు లలమువాడు
 అనసుదై శ్రీనివాసుడై యలలువాడు.

నరసుడు సాహితీప్రియుడు నర్జను డాదరణార్హభావనర్
 మరువనివాడు - మా “అడుగుమర్రిమనుండు;” స్వదేశభక్తి త
 త్పట మొనాడు నా కయితివల్ల మహామదమున్ వెలార్చి యీ
 “మురళి”కి అక్షరాకృతిని ముద్దుగ దిద్దగదూనె బేర్పితో.

చిరునవ్వుల జీలికించునెఱుమున వచ్చిమాధురీ మోహన
 స్ఫురణమ్మల్ వెలుగొంద; సర్వజనతాపహర్తాధిపూనమ్ము నా
 దరణమ్మన్! గను శ్రీనివాసబుధు; సాంద్రస్వచ్ఛసాహిత్య త
 త్పరతల్ సంస్తవనీయముల్ లలితభావప్రధానోపేతముల్.

మానవు నమరుగా మాన్యుగా నొనరించు
 విద్యాభివృద్ధియే విమలదీక్ష;
 జననియై విజ్ఞాన సారమ్ము బంచెడి
 గ్రంథ మందిరమహో : కర్మభూమి;

శాంత్యహింసా ప్రభాజ్వల దుఃఖార సు
 ధా ప్రసారమౌక్తికతే ప్రవృత్తిః
 మంచిని మన్నించి మనసార చెడుగును
 చెండాడివేయుటే జీవితమ్ము.

గాగః మనుగడ గడపెడి గాంధీ భక్తు
 డయిన మా శ్రీనివాసరాయని మహోజ్వ
 లాశయమ్ములు సఫలత నందుకొనుచు
 సాగిపోవలె విరజాణి తీగవోలె.

మంచికి మారుపేరు; తునుమమ్ముమమీ; హృదయమ్ము-శక్తి నె
 చ్చింతును సంఘసేవకే - వచ్చింతును సత్యమే - ఎట్టి కీర్తి నా
 శించి శ్రమించబోడు - కృషిజేయును ధర్మపూన - ఈ రహస్య
 దంచితపుణ్యభావను నిరంతరదీక్ష ఇయింతుగావుతన్.

—రచయిత

న మ స్స లు

“మొరళి” ఖండకావ్యద్వితీయభాగము నేడు సహృదయపాఠక కరకమలములకు సంబోషముగ నమర్పింపబడుచున్నది.

ఇందలిస్వరాలరీలను తొలుత తెలుగువారికి పరిచయము గావించిన - ఆంధ్రప్రభ- ఆంధ్రసత్రిక ఆంధ్రప్రదేశ్మున్నగు పత్రికాధిపతుల సౌజన్యమునకు సర్వదా కృతజ్ఞుడను.

కోరినంత నే యీ కృతికి అక్షరాకృతి ఘటింప నంగీకరించి; నిరుపమానాభిమానమును బ్రకటించిన ముక్కతి- శ్రీ అడుసుమలి శ్రీనివాసరావుగారు, వారి సారస్వతవేదాంతస్పరత గణనీయము.

పరిచయవాక్యములు వారి- శుభాకాంక్షల నందించి- మొరళిని మోహనమురళిగా నంభావించినవ్యాజ్యము- విద్యానిధులు; కళాప్రహారులు లలితమధురకవితాకళాసంపన్నులు. శ్రీ కొల్లాసుబ్బారావు; శ్రీ తుమ్మల సీతారామమూర్తి; శ్రీ ఆంధ్రాల పాఠశాలాప్రతిష్ఠాపకయులు. వారి వాత్సల్యము వందనీయము.

నా సారస్వతకృషిని నర్వవిధముల ప్రోత్సహించుచున్న మాపాఠశాలాధికారుల యనురాగభావన సం సవనీయము. మొరళిని ముద్దగ ముద్రించుచున్న మాత్మశ్రీ ముద్రాణాలయాధికారుల కృషి ప్రశంసనీయము.

ఈ శుభసమయమున వీరికెల్లరకు నమస్సుమముల వర్షించుచున్నాను.
—రవయిత.

స్వ రా లు

పేజీ

జననీ జన్మభూమిశ్చ.....	
జనవరిరువదియారు	౫
పసిడిపంట	౮
ద్రువతార	౧౧
జోహారు	౧౫
ఆంధ్రరత్నము	౧౮
బాబురాజేంద్రప్రసాద్	౨౧
సుమాంజలి	౨౩
అమర భారతి	౨౭
గీతాంజలి	౨౯
మిత్రవాణి	౩౧
శ్రీ ఆదిభట్ట	౩౭
జేజేలు	౪౩
వీరపూజ	౪౫
జయభరతవీర	౪౭
పౌష్యపద్మజ	౪౯
కర్ణకస్వామి	౫౨
ఉగాది	౫౪
బొజ్జవేల్పు	౫౭
గురుదేవ	౫౯
మాతృశ్రీ	౬౦

జననీ జన్మభూమిశ్చ.....

స్థిరిని లేమిని కెక్కసేయని ధీరులు
సాధు భావన గల సత్యధనులు;
పసిదిగుప్పిళ్ళతో పంచినదాతలు
పావనోదార స్వభావరతులు;
పరులహితమై సంభావించు సుజనులు
లోకకల్యాణ విలోలమతులు;
అత్యపూర్వ తపోమహత్వ సంపూర్ణులు
జాగ్రగుండెలుగల సచ్చరితులు;

పాపితుల కన్నబిడ్డల పగిదినెంచి
దేలుకొనజొనట్టి నృపాలవరులు;
తనయులైకొల్పి కీర్తి కేతనము రెత్తి
వైభవోపేతయాయె మా భరతమాత.

మూ ర లి

వేదసుధారసాస్వాదనతో నవ
చైతన్యరమ మానసమున నిల్వ
గైర్వాణి ఘనపద కంబ పుంజమ్మల
సంసేవనమ్ముచే శక్తిపెరుగ
నకల శాస్త్రజ్ఞానసంపత్తి తులలేని
ధీబలప్రభలను దిద్దుచుండ
కావ్యపురాణశాఖల మేలినీడలు
హాయిని స్థాయిని అందజేయ

శిల్పనైపుణ్యములు క్రొత్తజీవ మొలుక
శాంతిచంద్రిక లెల్లెడ జాలువాట
మమరభావప్రభావరంపరలు విరియ
ప్రభిత యశమును గాంచె మా భారతమ్ము.

ఘంటమ్ము సుధలకే కాణాచిగాగ కై
తల నల్లినారు బుధప్రవరులు
ధర్మ వీరమున కౌదార్యమ్ము పురివోయ
వెన్నుజావక ఖోరె వీరకోటి
నకలశాస్త్రజ్ఞానసంపత్తి నొనగి: యు
త్సుకత ఘటించె దేశికగణమ్ము
అనురాగకల్పవృక్షిగ్రాస నిల్చి యో
ర్పును నేర్పినారు కారుణ్యనిధులు

మమత కొదవడచోని నయాజల
నిక్కశాంతిమీలాసాల నెంపుగాగ
కనులదెఱువని వారి యక్కఱల దీర్చి
రక్త ముక్తుల జూపె భారతిజన్మము.

విమల వియన్నదీ వేగ నమన్నతి
రసవంక సర్వము హతముగాగ
సంవర సిద్ధులై నున్న పృథులయై
హిమగిరి హరిశ్చంద్రముల గూర్చు
కరియగ్రహుల వెంకిటనాడు కారుణ్య
బలము భక్త్యావేశముల స్పృహంప
స్వామిని దర్శించి చరితార్థలై న పూ
జ్యుల తపశలములు పొందు నింప

ః పున్నదీ వసివిగా ముచ్చినట్టి
పెల్లమొహరిగవెలమండ, యీ ధరాత
లమ్మ నేని న్మొహ ము దిమ్మ నొనగ
భారతావని నివనం బ్రభుల గురకె.

మూ ర ణ్ణి

జనవరిరువదియారు !

“లజపతి” నేవావిలాస మహోన్నతి

“చిత్తరంజనుని” చిశ్చ దృష్టి

“బాలగంగాధర” ప్రవిమలాశయ గీప్తి

“నారాజి” ధీప్రమాణ ప్రశస్తి

“గోఖలే” వైదుషి రేఖా ప్రకాశము

“మోతీలాల్” తరుణ తపోగళము

“బాపుజీ” త్యాగ సంపన్న శాంతివత

“మాజాదు” “నెహ్రూ” సమైక్యరత

“వల్లభాయి” అకుంఠిత వాగ్విసఫము

“వాబురాజేంద్ర” నిర్మల భద్రదీక్ష

“శ్రీమతి సరోజినీ” కవితామహత్తు

జనవరిరువదియారుగ జననమందె.

ము ర లి

పలనాటి “హనుమంతు” ప్రజ్ఞా విశేషమ్ము
“అల్లూరి రామన్న” ఆగ్రహమ్ము;
“దేశభక్తు”ని మహావేశ పవిత్రత
“పట్టాభి” మేధాప్రభావిపులత;
“ఆంధ్రకేశరి” స్రవచందాదర్శివిస్ఫుర్తి
“సాంబమూర్తి” విశాల శస్త్రకీర్తి;
“అచార్య” శేముషి లోచుల విభవమ్ము
“గరిమేశ్వ” యుద్వల కావ్యధార;

“ఆంధ్రరత్న” నవాశయావ్యయబలమ్ము
“ఉన్నవ” మహోగ్ర సంస్కరణోద్యమమ్ము
“విశ్వదాత” మహోదార విజయలీల
“జనవరిరువదియారు”గ జననమందె.

ఒక మహాధర్మనిష్ఠకు గట్టువడి మమ
కౌముల బయింపగలినారు
ఒక మహాలక్ష్మిమే యుద్విష్టఫలముగ
నిరుపమ దీక్షతో నిలిచినారు
ఒక మహాశయ భావనికరబలమ్మున
నడుగు వెన్నెకువేయకరగినారు
ఒక మహావేశ ముఱ్ఱుతలూపగ భార
తమున స్వేచ్ఛఘటింప దలచినారు

మ ర లి

ఒక మహాస్వరసంకల్ప ముర్ఖి నెల్లి
ఉకిత మొనరింప లొంత్త హంసావతాన
జనపరిచువదియారు సాక్షాత్కరింప
నేక మైనారు మనవార రెల్లవారు.

పలుకు పలుకున న్వేషాపిపాస యులుక
విత్తి నియమవ్రతముగా నత్య సహన
నధమున జరించి లక్షమున్ బడసినది
మనుల కిలది పతిష్టు నిక్కమిట్లు “నేమి”.

పసిడిపంట

నరనరమ్మున స్వాతంత్ర్య తరుణ రుధిర
ధారలురలగ; జాతీయతయై రహింస
విరుచుకొనివడి దొరలపై విజయమందె
భారతీయుడు నేడహింసారణాన.

తమ సర్వస్వమునొడ్డి - దేశజననీ దాస్యముబోకార్ప - ది
గ్రృమగల్గించుచు శాంతినంగర ముఖద్వారమ్ములోనిల్చి - వి
శ్వమె "యోహో" యని యూగిపోవగ ప్రళంపన్ జూఱగొన్నార లు
ద్యమనేతల్ మన భారతీసులు బుదాత్త ప్రజ్ఞ నెగ్గించుచున్.

కనకపుగడలే కరగి తాలువలై వ్రవహించె స్వేచ్ఛకై
పెనగెడిదేశ - ప్రియరుషలేదములేక వరప్రభుత్వ పీ
ఠన విదళింప దీక్షగ గడంగెప్రజావళి - శాంతిముందు కా
నశములు మోకరిల్లినవి - సత్యమహింసయు గెల్చె దౌష్ట్యమున్.

ము ర లి

తరములనుండి పాశచికతత్వము గజ్జలుగట్టియాడె నీ
ధరపయి నాంగపాలకవతాకలనీడన - సత్యశాంతిసం
గరమున స్వేచ్ఛనందుకొనగల్గినజాతి; స్వధర్మసంస్కృతీ
చరితకు “నేడు” మేల్పిసిడిచాయలు దీదెను త్యాగశక్తితో.

సతులు సుతులను మమకారమతము వదలి
సర్వము స్వరాజ్యసమరము సాగుకొరకు
ధారవోసిన పుణ్యుల ధన్యచరిత
విజయగీతులతో మేళవింపుదోయి:

—

ధృవతార

సత్యాహింసలను సమరాధించి-జాతికి పీఠిని: నిస్తులరీతిని; నేర్పి-
కాంతిని కాంతిని ప్రసాదించి-స్థాయిని హాయిని సంఘటించిన పూర్ణ పురుషుడు,
ధారితభాగ్యవిధాత గాంధీజీ.

విశ్వ ప్రేమికుడైన యీ పుణ్యమూర్తి మానవాళి హృదయగగనసీమలో
కాళ్ళత గొరవరోచులతో నదా విలసిల్లు ధృవతార.

అ మహాత్ముని శతజయంత్యుత్సవములు - భారతికి విశ్వోత్సవములు

కౌర్యము ముక్కడంచి-మమకారముల న్వెలయించి-విజ్ఞాతా
శౌర్యముబెంచి-సాధుగుణసంపదల స్థగమెలనించి-అ
శ్చర్యకరోజ్జ్వలప్రబలశక్తిని జాతికి బంచినట్టి-అ
చార్యవతంసమా: విమలనయమిచంద్రమ: బాపుణీ: నమో.

మూ ర లి

వెన్నవలెన్ శరీషసుమపేళలతావిభవమ్ముపోల్క నం
పన్నము తావకీని మృదుభావము దేళహితై కిహార్ద మ
త్యున్నత మార్యసన్నతమహోః పరతంత్రీసుదీర్ఘపాళవి
చ్చిన్నచజమ్ము హిస్యము బుష్పివ్రవరప్రధితమ్ము బావజీ :

కనుగొనలన్వలించెడి యుగమ్ములనాటి తపోబలమ్ముతో
జననిపదాంబుజమ్ము లనిశమ్ము మనమ్మున నిల్చి స్వేచ్ఛకై
పెనగిన నీ కృష్ణస్రీకు- కృష్ణ నివాసుల బిడ్డ- శాంతిరే
లనములదీడ- నీను తదాగమగా మది సంస్కరించుచున్.

రాగపం సర్వమానవపరమ్ముగ రంజిల- శాంతి సత్య సం
యోగమునకా ధరాతల మహోన్నతి మిన్నునకంట సర్వదా
భోగవిస్తరనమ్మున సమూర్వపలమ్ములు జన్మభూమికై
త్యాగమొనర్చి గెల్చిన వదాన్యుడః భారతభాగ్యధానుడా.

అయుధమూని యుద్ధమునకై వయనించెడి సోదరప్రజా
ద్యేయము మార్చి- బుద్ధమునిదేవుని బాటకు దిగిప్పి- సూతనా
భ్యామము వ్యాసినాడవు మహాత్మ్యః సుదీర్ఘ దురంతదాన్యభా
భ్యామమునవచ్చి నేళమయదారుణజాతికథానకమ్మునన్.

సుమనోమలిమ్ము పుష్పతాపిరీము- నీ
 చానశమ్ము ప్రిసన్నమందిరమ్ము
 కొడుణ్ణపూర్ణగంగాహమ్ము- నీ
 సంఖావనమ్ము- నిక్కల నదమ్ము
 దివ్యతీర్థనేమమ్ము- దేవాలయమ్ము- నీ
 పార్శ్వనానమయమ్ము- పావనమ్ము
 శాంత్యహింసాబల సంపన్నమ్ము- నీ
 సోమనలకమ్ము- శుభ్రమ్ము

శిశువీధివాకరమ్ము- పుష్పతాపిరీ
 సాహనాథానురమ్ము- సత్సంగదాయ
 సంస్కృతీ మంజులమ్ము- శిశువీధి
 చిత్రిము- హిమాలయమ్ము- నీజీ- తమ్ము.

వణకె న్నావక శాంతిసంగతి మహాపహ్నిపట్టానన్బయ్యచే
 ఘనపాశ్చాత్యబలీయముష్కరతి మోగరాంధరాజ్యాంగమె
 ల్ల- నవాళాపరిపుల్లభారతిజనాలాపమ్ముగా నీవు ప
 ల్కినెనెల్కుత్ నినదించె పశ్చజనయిత్రీతేజస్వన్ గుల్కులై.

ము ర లి

వరతంత్రప్రభ మాసిపోయినదహో బ్రహ్మాండమా తావకో
ద్ధుర దీక్షమయభావభంగిమలకాంతుల్ పొంగి పొరంగ-సుం
దర సుశ్రావ్యసుగీతికాతతులు స్వాతంత్ర్యప్రభావమ్ము న
బ్బురమున్నొల్పువిధానబల్కి-నవి-నీపుణ్యమ్మునన్ పూజ్యుడా !

నీ చిరునవ్వులో పూచినవెల్లు లో
కాలలో దుఃఖ శోకాలమాపె;
నీమాట వేదమై-యీ మేదిని న్మహా
శదగూల్పు భావసంపద వెలార్పె;
నీనేత; స్వేచ్ఛకు దోసిలిన్నొగ్గిత
రాలకోరికల వరాలనందె;
నీ పుట్టువే భారతీ పుణ్యమౌచు-దా
స్యాలజీల్పెడి రహస్యాల దెలిపె;

నీ మహోద్యమ విభవమే నీమదారల
వరువుగరగించె- మాతకు బరువు దించె
నీవు విజముగ లోకై క నేతవనుట
కింతకంటెను సాక్ష్య మింకేమి వలయు?,

జోహారు

జెండా జాతికి వేవగట్టి, స్వాతంత్ర్యాన్ని అభిలషించిన భరత జాతి..
తన భావాలకు దర్పణమైగా ఒక కేతనాన్ని గూడ సృజించుకోవాలని సంభా
వించింది.

ఆ కాంక్షకు మధురాకృతిని దిద్ది జాతీయ పతాకాన్ని నిర్మాణ మొనర్చిన
మనత ఒక ఆంధ్రమహాపురుషునకు దక్కింది.

మహాత్మాని అశీస్సులతో సూచనలతో విజయవాడలో కొన్ని గంటల
కాలపరిమితిలోనే మన జాతి భావములకు ప్రతిబింబముగా చక్కని పతాక సమూహా
తయారు చేసి యిచ్చినవారు స్వర్గీయ పింగళి వెంకయ్యగారు.

వారికి జోహారులర్పించుట జాతికి విద్యుత్త ధర్మము.

జాతీయశక్త్యు నల్గడల జాటగజాలిన దివ్యచిహ్నమౌ
కేతనమున్ సృజించి చిరకీర్తిగడించిన దేశభక్తుడా !
నీ తొలిజన్మపుణ్యము గణింపగనేటికి ? నేడు విశ్వవి
ఖ్యాతిఁగొన్న నీ కృషి అనంతతపఃఫలమన్నజెల్లదా !

ము గ లి

భావితాంతరూరుల స్వభావము లార్జునప్రభావమున్
తిరుచిదిద్దినేర్పినకృతి : సుకృతిమ్మున నీ భవమ్ము మం
దాముగాగ మారినది ధన్యతనందిన దీ స్వతంత్రయో
భావితపాదయుగ్మములపై నవరచుల జిల్కరించుచుకా.

నీ కృపి చాపుజీహ్వాదయనీరజమున్ గదలించి హైందవ
క్రీడి చిరంజనమ్మగు విశిష్టగూర్చెను భారతప్రజా
నీకము నిర్వి గెల్చినది నిక్కము నీదు పతాకసీదలో
కాంతుదీప్తి విశ్వహితకాంక్షను జాపక బంచినెట్టుచున్.

సులలితభావనావిభవశోభల గుల్కెడి కేతినమ్ము నూ
హలనెలయించి యాయగలయట్టి మహాత్ముడు లెలుగడపై
నిలుచుటదోసమా : యని మనీషియొకానొక రన్నమాటయాం
ధ్రుల గరగించె నిర్మమతతో తరియించిన ధన్యజీవుడా!

భావక దీబలమ్మునకు తాత్త్వికక క్తికి దేశభ క్తికిన్
జేవలుదేలు విశ్వహితచింతకు బ్రహ్మరథంబుబట్టినన్
మాతాతా బూతితిన్ నరిసి పొంగిన విత్యము సంస్కరించినన్
మాతాతా బూతితిన్ : ముఖము బాయగజాలునె : జాతి యెన్నదేన్.

ము ర లి

తుష్టిని లేమిలో మమతతో దిలకించెడి భాగ్యశాలివై
స్వప్నమొనర్చినాడవు ప్రళయ నమస్త కుభాళయమ్మలన్
దృష్టికిదెచ్చి- భవ్యభవదీయతఃస్మృతపరిచె గేతన
నన్న : జొహరు యుష్మ దజరామరశాశ్వతకీర్తిమూర్తికిన్.

అంగార తుల్యమగురా
జ్యాంగమ్మున స్వేచ్ఛగోరి- అహరహము వ్యధన్
గ్రుంగెడి దేశీయులపై
పింగళి వెంకయ్య! నీవు పిండితివి సుధన్.

అంధరత్నము

స్తుతియింపదగిన స్వేచ్ఛా
వైత మవలంబించి - రామభక్తిన్, దాస్యో
ద్ధతి నణచ సాహసించిన
మతిమంతుడః “అంధరత్న!” మహనీయ! నమో.

వాచపూరుపల్కు - రసవంతములైన మనోభావన -
సూనికలాయె మల్లల వికుద్ధ భవత్పతిభా ప్రశస్తికిన్ -
చూచినవారు రూపగుణశోభకు ముగ్ధులుగాగ నా డహో!
నీ చలువ స్మహాంధ్ర గణనీయయశమ్ము రహించె వ్రగజా!

విభిన్నము లెవలయించి భారతమునన్, స్వేచ్ఛావిహారమ్ము ది
క్కుల నాట్యమొనరింప, గుల్కినఖలుల్ గోపాలకృష్ణాఖ్యని
శ్లోలగళాపీఠపయోదగరనల కాశాసాధముల్ గూలి గుం
దేహిజానన్, బలపించిరంట - ఇపుడే అట్టిదీరుం డిలన్.

పాపింపన్ గల నేర్పరుల్ గలరులే ప్రిజ్ఞానిధుల్ ప్రిజ్ఞానిన్
మాలో జూడుకటంచు పల్కితి వహో! మాన్యుండ! చీరాలపే
రాలల్ నీ నవకార్యరంగములుగా రాష్ట్రము మార్మోగ - గా
నాలాపములు సర్వమానవుల కాహ్లాదము నందింపగన్

అచ్చపు రామనామమధురామృతపానము రామవండుతో
పొచ్చెములేని నెచ్చెలిమి, ఘరిదయాగుణ, మార్గధర్మమున్
మెచ్చెడి తత్త్వవైభవము మిమ్ము నిజమ్ముగ తెలునాడులో
నచ్చినవానిగా సంపె నాయకరత్నము: వేయియేటికిఁ.

మేరర్మీరిన యాశలం దవిలి; దుర్మేధఁ నమస్తప్రజా
పారావారముపైన పెత్త నము నల్పంబును పాశ్చాత్యుడు
ర్వారోన్మత్తకరాళవైఖరుల సంరంభమ్ము బోకార్పగా
ధీరోదాత్తత నిల్చి పోరిన మహాశేషిని; కేల్మోడ్చెదఁ.

చలనములేవిసాహసము; జాతికి సేవయొనర్చుదీక్ష-వి
స్తులమగుదేశభక్తి-నవదుందుభితుల్యగళధ్వనుల్ - మహో
జ్వలయతిరూపవైభవము, కాశ్యతగౌరవ ముదగ్గరిదైని
ష్కలుషయతోవిశేషగుణవంపద" గోష్ఠికి వన్నెగూర్చుగఁ.

ము ర లి

మతి కింపుఁఁగుటయింపజాలు కవితామాధుర్యసంపత్తి సం
స్తుతులనాంచినదేశభక్తి వినుతాస్తోకప్రసంగప్రబా
తతియు న్మూర్తిని గొన్నచందమున నాద్విత్యముతో దుగ్గిరా
ల తపస్వీః శ్రమియించినాడవు స్వతంత్రస్వప్నముల్ పండగన్.

నీ వాక్యమొకకాసనముగ మహానేతృత్వభావముతో
నేవింపం దలపెట్టి రెల్లరు నహో ; చీరాల పేరాలలం
దీ విశ్వోద్యమ మంకురించి హృదయాభిప్రములఁ దీర్చగా
యావద్భారతము న్నదలెను సుధీ : ఆంధ్రప్రజాసారధీ :

నీ మహోజ్వలసేవలు నిక్కువముగ
కలిమిబలిమినిగూర్చి యీ తెలుగునేల
వెలుగు లీనెడి భాగ్యము వెలయజేసె
సిద్ధమతి! పూజ్యమూర్తి : జేజేలునీకు.

—

—

బాబు రాజేంద్రప్రసాద్

పండిన నీ మహానుభవ పంక్తుల నీడన భారత ప్రజల్
దండి మనోబలమ్ముగని దక్షతతో జరియించి స్వేచ్ఛగా
నుండిరి - భాగ్య దోలికల నూగగ సాగిరి-తావకీనమౌ
అండ-నిలమ్ము భారతజనావళి పాలిటి కొండ; పూజ్యుడా !

సత్య ఘోషకారగుణజాల సమన్విత శాంతభావనల్
నిత్యముగా ఫలించినవి నీ మహనీయ చరిత్రమందు-స
త్కృత్యము లాచరించుకొరకే: శ్రమియించితివీవు-భారతౌ
స్వత్యమ్ము నీబలమ్ము కతనన్ రహియించె నిరంతరమ్ముగన్.

పరుల కష్టాలువిని గుండె కరగిపోవ
చిత్తమున స్వీయ సంతేమ చింతమాని
సాహసముజూపి సేవలుసలిపినావు.
నీ దయాదృష్టి అభినందనీయ మయ్యు!

ము ర లి

మాననీయ భవ్య మానవేంద్రుండవై
జన్మభూమి సేవ సలిపినావు.
అనుపమాన భారతాధ్యక్షపీఠపై
నిలిచినావు-యశము గెలిచినావు.

ద్విగిగంతాల నిరుపమ ధీబలాన
భారతయశమ్ము వెలయింప పాటుబడిన
నీ కరమ్ముల చల్లగ సాకబడియె
ప్రాజ్యవై భవలీల-స్వరాజ్యజాల.

సర్వ విధముల బాపుజీ సత్యపథము
సనుగమించిన యట్టి మహర్షి వీవు-
సకల మానవ విపుల ప్రశంసలంద
నేర్చిన ప్రసన్న భారత నేతవీవు-

సర్వోదయ కార్యక్రమ
నిర్వహణాశయము మదిని నిల్పినవాటూ !.
పర్వమ్ముగ జీవిత
సర్వమ్ము ఫలించెనయ్యో! స్తవనీయమై.

సు మా ం జ లి

సంపదలు పండి పొరలివ సాధువింట
మొగ్గదొడగిన చంపెంగ ముద్దుతీగె
సాగివచ్చి సబర్మతీ సాధువుకడ
పరవశించె— జగమ్మున; పరిమళించె.

పులికించెన్ సువిశాల విశ్వహిత సంపుల్లాశయశ్రీ మహా
జ్వలకారుణ్యరసావతార : స్థిరదీక్షంగొన్న నీ భావనా
బలమున్నచి నమస్తదారుణీ నవాశ్వాసమ్ము త్వత్పాలనా
ఫలమై దక్కెను మీ చరిత్రకు—నమోవాకమ్ము విద్వన్మణి :

ము ర లి

కురియించె నీ చూపు కువలయహర నం
ధాయకమ్ముగ ప్రేమ తత్త్వ వృద్ధి;
పలికించె నీ వాణి బ్రహ్మాండభాండమ్ము
మారుమోగగ శాంతిమంత్రచితితి;
మురింబుంచె నీ స్నిగ్ధ ముగ్ధ ప్రసంగమ్ము
లై క్యరాజ్యసమితి అభినుతింప;
వెలయించె నీ కృషి విశ్వమంగళ వంశ
వర్ష ప్రణాళికా ప్రథిత ఫలము;

జనని పాదాలమోల నీ మనుగడయను
లేగులాభిరచించె లాలిత్యములను
జరుపుకొనవయ్య : మరి యెన్నొజన్మదిన మ
చాోత్సవమ్ములు భువికభీష్టోత్సవములు.

విరుపమ ధీ బలప్రభలు నిత్యవిహితములై ప్రపంచ సు
స్థిరతర పౌఖ్యశాంతులకు జీవమువోయ పవిత్రధార్మికా
చరణ పరాయణుండవయి జాతిహితమ్మునకై శ్రమించు “బ
హ్మరు” ఏబుధాగ్రణీ : సుతమహాద్భుత భావశిరోమణి : నమో :

వెలయింపెన్ భవచీయసాహసిక సదస్వత్తమ్ము సత్యక్షమా
బల సంపర్కకమై విశాలనవవిశ్వమ్ముందు సౌహార్ద మం
జుల మాధ్వీరసహృద్య ణోభల; మహారుత్ తత్త్వ పీయూషదా
రలంకరించిన గర్వకులైయు కృపారాశి; భవత్ప్రీతిఁ.

ముప్పట గూర్చె నీ భువన మోహన శాంతివిధాన సాధనర్
గ్రుచ్చిన మాలలై రిపులకున్ వలపులలిగింపజాలుచున్
విచ్చిన లేగలాలు లరచిందములల్ల జనాశిసూపె నీ
సప్సరితమ్ము లుద్వలరసప్రవణమ్ములు నూర్జితమ్ములై.

సిరులు పొరలిన యింట విచ్చిన సుమమ్ము
గాంధి బోధనలనెడి సుగంధములను
జిలుకుచుండె స్వతంత్ర లక్ష్మీ పదాబ్జ
పంక్తిపై నిత్య నూతనత్వము రిహింప.

సువినయశోభ-వేదగణసూత్రసరంపర-సర్వమానవ
ప్రవిమల భావిభాగ్యవిభవమ్ములు తావక దివ్య దీక్షలో
నవనవమైన లక్ష్యములు-నందనమై భరిశోర్మి వెల్గగా
నవన మొనర్పబూనితివి-జహ్వరుదాని; జయోస్తు సర్వదా;

ము ర లి

పసిడిగుట్టలుత్రవ్వ భారతీయ దరిద్ర
నారాయణుల బోధనావు నాడు
మట్టిలో రతనాలు మణులను బుట్టించి
సాకనుంటివి పేదసాదనేడు
చిరదాన్య పాశాల చేదింప కృష్ణ జ
వృష్టానమున మృగ్గినావు నాడు
జాతి శాశ్వత సుఖసంతతులందూగ
నాయకత్వము బూనినావు నేడు

శాంత్యహింసాజపమ్ముతో జయపతాక
నవరుచుల నీనగాజేసినావు నాడు
సంపవర ప్రతాపితా పృథితవిజయ
'కేతనమ్మొత్తినావు చేజేతనేడు.

నీ వైదుష్యపునీత నత్యసహనోన్మేష ప్రసూనాల నె
తావుల్ కేవలమాసియా ప్రజల భద్రప్రాప్తి లక్షించియే
ఆవిర్భావమునందసీవిపుల విశ్వాంతన శ్రేయమే
భావింపబడుకోట్ల గొంతులు భవత్ప్రకృత్యమగ్గింపగన్.

అమర భారతి

మహాకవి - కాలీకృష్ణాచార్యులుగారికి - బుద్ధుల రాసుకృష్ణరావుగారి
యధ్యక్షతన సంస్కృత సామ్రాజ్యపక్షాభిషేకం జేసి - స్వర్ణకీరీటాన్ని సమర్పించిన
సందర్భాన...

కృష్ణాపావనవాహినీబలసమాకీరమ్ము మీ వైదుషీ
నిష్ఠాత్పత్సము-రుద్యమై-విమలమై-నిత్యమ్ము జ్ఞాల్వారుచున్
దృష్టన్ దీరిచె నెల్లవారికి ధరిత్రిన్; వందనీయమ్ముగా-
కృష్ణాచార్య శిరోమణి : గుణఖనీ : గీర్వాణ భాషాధునీ :

అమరవాణీకృపామహితావలోక
నమ్ముగెల్పిన మీకితరమ్ములేల ?
అందుకొన్నారు భారతాద్యక్షపీఠ
సన్నుతులు మీర; లన్యవ్రశంసలేల ?

ము ర లి

ఆ జీవితము పూజలందుకొనెన్ నుభ

దుఃఖాలదేలి ; లోతులను జూపి

ఆ వర్తనమ్ము మహాదర్శమున్ బోధ

జేసెను వేదవీచికలనూగి

ఆ చూపు మధురభావాంశల జిలికె-కా

వ్యార్థసారము మనసారగ్రోలి

ఆ చూపు ప్రణవంపుటాకృతిన్ వెలయించె

తత్త్వసుధాశుచిత్యమున మురిసి

ఆప్రసన్నమహర్షి కా యథిల విబుధ

మండనునకు మహోద్దండపండితునకు

రాగమొలికించిపట్టె నీరాజనమ్ము

భక్తిభరితమ్ముగా సర్వభారతమ్ము.

ఎన్నియుగాలకున్ ఋణమునీగగనేర్తురె ఆంధ్రులీవిధిన్

నన్నుతులెన్నిసల్పినను-నక్కతులెన్నియొనర్పినన్-అవి

చ్చిన్నమనోజ్ఞ వాఙ్మయ విశిష్టపటుత్వమహాత్మకీర్తినం

నన్నుచుతీ : నిజమ్మమరభారతి : ఆంధ్రబృహస్పతిః నమో :

గీ తాం జలి

ఖడ్గఖేలనముల కహంకారములకు
పాశవికచేష్టలకు; భయపడక_భరత
భాగ్యదీప్తిని నలుదెసల్ పరిధవిల
జేసిన మహామనీషి : జేజేలునీకు.

పిరికికండలుచెండి సోదరుల దండి
మగలగాచింపగలిగె నీమహితబోధ_
శాంత్యహింసలకే గురుస్థానమొసగి
విక్రమించి రహించె నీవీరగాథ.

దారుణమ్మగు జాతీయదాన్యపాశ
వితతి తెగిపడె నీ మహోన్నతపు కృషికి_
భారతమ్మున స్వాతంత్ర్యతోరణములు
రుచులనీనె భవత్తబోవిదయమునకు.

ము ర లి

మి త్తినెదిరించి జాతివిపత్తిద్రుంచి
దయలు పండించి మానవత్వమును పెంచి—
రక్కసితనమ్మడంచి ధర్మమువచించి
స్వేచ్ఛవెలయించి పరుల నిర్జించితీవు.

తరుణదరహాసశోభలో కరుణచింద
విశ్వకళ్యాణకాండయే వెల్లివిరియ
జాతిపిత : నీవు సలిపిన జైత్రయాత్ర
స్వర్ణఘట్టమ్ము సంగరశాస్త్రమందు.

దీనమానవ సేవకై పూని—నమత
నుర్వినెలకొల్పదలచి—మహోద్యమమ్ము
నడిపినమహానుభావ : నీ విడినభిక్ష
ఈ మహితలమునకె శ్రీరామరక్ష.

వత్సశోభకు—నైతికసంపదకు—మ
హానాథాగ్రాహణోర నాధాశయమున
కమ్ముకాకమునునట్టి మహావరణకు
కాకమునట్టి నిజమ్ము నీ తీవనమ్ము.

మిత్రవాణి

స్నేహాన్నిగోరి చేయిచాచిన భరతసూరి మీద దాంబులు వర్షించారు
చై నీయులు.

తరాలనుండి వరిహద్దుగా నన్ను మెక్ మోహన్ రేఖను చెరిసి దురా
క్రమణకు పరాక్రమించాడు చైనా అధినేత.

గౌరీశంకరశిఖరాన్ని కదిలించాలనుకొన్నవారికిది భారతీయులు విని
పొందిన "మిత్రవాణి"

కండలుక్రొవ్వి- నా జనని కాయము గాయ మొనర్చబూని- పా
షండుడ : శాంతిసీమల పిశాచులు శాండవమాడునట్లుగా
భండవమునరగిల్పితివి- భారతపౌరుషవహ్నిముండు నీ
దండుగమారివై ఖరికి తప్పవురా! తరివంపురెన్నడునో.

ము ర లి

కచ్చెవహించి మా భరతఖండమునందెంగీచి చిమ్ముతో
పచ్చిలడాయికిన్ దిగి-అభాగ్యుడ : చి తయిపోదువోయి : నీ
యిచ్చ ఫలించునంచు మదినెంచితివేమో : గ్రహించి మెల్లగా
పచ్చినదారినేగుము వివాదములేటికి మిమ్రకోటికిన్ :

ఒక్కటి మీరుమేమనెడి యూహలతేనెలుజాలువార మ
త్తెక్కిచరించు నీ వినపుదృష్టినిదాచి నటించినాడవా :
అక్కట : పుణ్యభారతదురాక్రమణమ్మున నేటి కాజిలో
నిక్కపు రాక్షసప్రకృతినిడన; నీస్థితి తెల్లమాయెరా :

జవన త్వముల పనజారి న ముదుసలి
సింగములరించి చెంగలించె;
ప్రథితయౌవనబలప్రాభవమ్మున నూగు
కోడెత్రాచులు బునగొట్టదొడగె;
సాహసమ్మున రణచండికలై ఆడ
పులులు గాండ్రించిబొబ్బలను బెట్టె ;
చెలిలేగు చివ్వురవ్వలు వీరజాతి కి
శోరమ్ము లాగ్రహస్సు ర్నినెరపె;

భువనభాండాన కలతలహేగలుగ్రమ్మె
 స్నేహమర్యాదదాటించ జేతగాని
 నభ్యతాహీనులకు తగుకాన్తి నలుప
 భరతపౌరుషలక్ష్మి వైభవము మెరసె.

ఉపకృతియొక్కనే యెరిగియున్నధర్మిత్రి-సమైక్యతా
 లఁనముచక్క ధిన్నమగులాలసలేని మనఃప్రవృత్తితో
 సువరిచితమ్ము పూర్వమెవఁబుంధరకంతకు పుణ్యభూమికే
 అపకృతి నల్పనెంచిన దురాగతమూరకజారిపోదురా :

ధనము దాన్యము సగలు సంతానవతతి
 భరతరక్షణనిధికి అర్పణమొనర్చ
 విజయశోభావిశేషమ్ము విరియజేయ
 సాగుచున్నదిరా : మా ప్రజాస్రవంతి.

తనువు ధనమ్ము దర్పము వృధావ్యయమొకమొదవ్వు నిజ్జాతా
 జనులు నహింస గలుగురె : జాతికి బ్యాధిమణిండున తన
 మృదుఃమరీచి తెగిలగదా : చిరకీర్తిగడింపనేర్చుటి
 మవిలిత ధర్మనూక్షణిశోభనవల్పుది నీ బిందోళలా :

ము ర లి

అలలె పొరెడియాహలన్నిటికినాహ్వనమ్ములందించి సం
కుల సంఘర్షణగల్గజేసితివహో ! ఘోరమ్ముగా మైత్రికిన్
దలవంపుల్ ఘటియింప బూనితివి బౌద్ధప్రాభవోపేక్షి
మలలో హింసచిగిర్చి పూచి ఫలియింపన్ జొచ్చె నీ చేతలన్.

నెత్తురుపిండిపీల్చుటయె నీతిగ భావనజేయువారిలో
మత్తువదల్చినట్టి జనమాన్యుడు; కాక్యమునీంద్రు; వాయునన్
డిత్తమునందు నిల్చినవ్రసిద్ధుడవందురు దాదోపిడిల్
కత్తులకోతలేవిధముగన్ రుచియించె మలీమసాత్ముడా !

చెలిమిమై యుపకృతి నలువనుకించిన
పథకమ్ములన్ భిగ్గువరచినావు ;
అర్షధర్మమె జీవితాదర్శమనుకొను
వారిపై ఎగబూని ఎచ్చినావు;
శాతలనాటి విధానమ్ము నమ్మక
పొలిమేరచెలువగాబూనినావు;
పూజనీమా శలమున పెత్తనమ్ముగైం
~~పొలిమేరచెలువగాబూనినావు;~~

జగతిగల మానవాళికినహజములగు
 నీతినియమాలు విడనాడి నిలిచినావు;
 రాక్షసత్వముచే చరిత్రను కళంక
 పంకమునదేల్చి-అపకీర్తిబిడసినావు.

జగములు మెచ్చజాలిన యశస్యుగముచుటకూహనల్పగా
 శకృత్ నటొక్కటే తగినబాటగ దోచెనె? అందుమైత్రీకిన్
 సిగవయి పూవుగావెలయు నీమహిమిందెనే; దురాశతో
 రగిలెడిచూపునిక్క-మగురక్కసికోరిక మింటెక్కెనే;

మదిరినకొర్కెలన్ మునిగిపోయిన మోటుతనమ్ముకై పురో
 కదలెడి గర్వరేఖల వికారమునందియెల్లనారినిన్
 జదునొనరింపనేరునని సాగెడి నీ జతనమ్ముచేతనా
 న్నదమగురా? నిజమ్ముగ విశాచదురాశజయింపలేదురా;

అలమునెయుటొన్నది మనోభ్యుదయము శాసనసామ్రాజ్యము
 పాలనజేయు మా భరతభాగ్యవిదాతలి భక్త్యదృష్టవే
 నూరి వరింపనీకొనెను దుర్మయజనకమునకునీగదా
 జాలము శాంతిపై రజనము నల్పగజంగివ చీల్చకందెను;

ము ర లి

మారాజ్యమున ప్రేమమైనొనగు సన్మానములనబొంది భ
వ్యారామములు బుజ్యతీర్థములు; దివ్యక్షేత్రములాంచి; ము
క్కరుంబండు పొలము సన్యరమకన్ గాణాచిమైయుంట గ
న్నారంజాడగలేక-దుర్భ్రమలమగ్నమౌట మర్యాదయా ?

భాయీ!భాయి! యటన్ననీనుడుల సంభావించియుప్పొంగుచున్
తీయందీయని యోచనల్ పెరుగలేదే! మా ప్రజాకౌటిలో-
మాయావీ! పయినున్నతేనె విషకుంభక్రూరతన్గప్పిన
ట్లాయెన్-తావకచర్యలన్గల రహస్యాస్త్రములూహించినన్.

తలకింపన్గలమే చరిత్రల ధరిత్రన్ మైత్రితోవచ్చి-ని
చ్చులకత్తుల్ మెఱయించుద్రోహుల-మహోత్సాహముతోనల్పువిం
దులలో హస్తపురాన నెట్టియశుభాతుల్పిన్నుముంచె తెన్నో!
తలపంబూనక భారతవృన్ రణద్వాపమునిర్మించువా!

అనురెడి భోగభాగ్యముల యోచితినెంచకపొంగి-కోర్కెగు
ఱుమునదె స్వారిశ్శల్పగుః శరాభుగ వగ్గమువట్టలేక-మో
దములకు పాహులించుటాకరాతకర్మ తిథి-మానవాలో
మమకౌటా లుపాదువరె-చుట్టతీర్థమునవలంపగావరెన్.

శ్రీ “ఆదిభట్ల”

హరికథారంగమనకు నూతన శోభలు దిద్దిన మహాస్ఫుట వ్రక్షానిధి
శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు. ఒహూహాషాకోవిదులై - హరికథా పితామహులై -
యక్షగానకళకు అందాంతర కీర్తి నార్జించి పెట్టిన యాపుణ్యమూర్తి సర్వలకు
సర్వదా సంస్కరణీయులు.

కుంభనోహనయక్షగానవిభవాస్తోత్రవభావమ్ము సం
రంభమౌచు రసజ్ఞలోకముల కాహదమ్ము నందింపగా
“ఓంఘో!” యన్నభవన్నుతిప్రతితి విశ్వమ్ముందు మాత్రోగ్మగులే
అంభోద్ధిప్రతిమానగర్జనలతో - అనాటికినాటికిన్.

చిరుగజైల్లురళీరవాల దుచికిన్ జహ్నుమ్ములై మంజుల
స్వరసంతానమరీచిమాలిఖితో నయ్యాటలాడంగ - తన
ఋరకున్ జీవమువోయు క్రమగళముప్పుణ్యగా వియ్యుగమై
నరిపీతెవ్వరటంచువోల్పుగెల మజ్జాదాదేహిత్వావ్యయము

ము ర లి

చిటికెల్ కేల మనోజ్ఞాదసుమవృష్టిఁ నృష్టిసల్పంగ ది
క్తటులన్ దిగ్భ్రమలోన ముంచినది నీగాంధర్వమే - భవ్యసం
ఘటనమ్మాండ్రచరిత్రలో భవదమోఘప్రజ్ఞ - యుష్మత్కౌ
చటుల స్వాదుయశమ్ము భారతికిశక్యదూషపద్యన్యజే!

మాయనిక్కిరి గాంచితివి మానవమానససిరిమీద - సం
స్థాయముగా రహించు జలధుల్ రవిచంద్రులు వెలుదాకనీ
తీయనిగానగాథ - పునదేశికగౌరవభావభాస! నా
రాయణదాస! పూరదరహసపకేషవిలాస! తే నమో!

నటనము, గానముఁ, కవిత; నైపుణి; ప్రేక్షకలోకభావనా
వటిమవయిన్ పుటించెనటబంధురభక్తిమయ ప్రవృత్తి - ము
చ్చటనడి - నీకథాకథనచాతురిగాంచిన ధన్యజీవులి
ప్పటికిని పారవశ్యమున వాకొనుచుండెదరీయధార్పమున్.

నీ శిష్యుల్ గణనీయులై నబుధులై - నీ దివ్యసంగీతవి
ద్యాకోభర్త; రమణీయవాక్యయిన్ సుధాదానోజ్జ్వలములు
నీ శాస్త్రప్రతిభావజ్రగతమునన్వేషణదేహిగా నేడు నీ
యోగిలోకదబలావ నెల్లదుయ పద్మాండ్రమ్మునందుద్దతి!

తెలుగుబోకడ లొక్కవజ్జ పుషతనీంద్రింప; గీర్వాణసూ
క్తుల లీలామహిమమ్ము లింకొకయెడన్ గూర్మిన్ రగుల్కొల్పిమం
జాలకయ్యా మకుమారసంపదలతోఁబొందుకావ్యాంబుజ
మ్ముల - వాణిపరణమ్ములనొలుచు మీపుణ్యమ్ము నగ్గించెదన్.

యక్షగానమునకే దక్షతనూర్చె నీ
మోహనప్రపచనమూల్యశక్తి -
సంగీతవిధులకే సఫలరన్ దెచ్చె నీ
మధురగళనవన్మహిమరీతి -
ఋతభంగిమలకే పరుపునునిల్చె నీ
నవనవోద్భతనటనాప్రశస్తి -
కావ్యవాహినులకే ఘనతమబెంచె నీ
సత్యసంబద్ధసాహిత్యస్పష్టి
తెలుగు సొగసునకే క్రొత్త వెలుగునిచ్చె
తానక మనోజ్ఞరూపతత్వ ప్రదీప్తి -
వారతీయతకే నవప్రతిభది
యొప్పుదట్టుతనే నామహోజ్వలదళ.

ము ర లి

సిరియును జ్ఞానబలమ్మును
తరుణకళానందయును - ధార్మికగుణత
త్పరతయు - కవితాచణతయు
హరికథకుల నీకె యబ్బె నధికాధికమై.

కళలనిలయమ్ము విజయనగరము నుండి
వచ్చినాడ కళానరస్వతిని నేను
తెలియుడని చెప్పగలిగిన ధీబలమ్ము
నిక్కువము తెలుగడ్డపై నీకెచెల్లు.

తెలుగువదాల నిక్కమగుదీప్తి నెరింగి తదంతర్థార్థము
వెలుగులుజిమ్మ రామకథ విజ్ఞులు మెచ్చ రచించునేర్పు నీ
కలమునకబ్బె - నీవొకయుగమ్మునకేలికి వై కవిత్వశ
కుల పెరియించినావు పలుకుంజెంభాగ్యముపండిపొరగన్.

పరిభాషలో నీకున్
గల ప్రజ్ఞ కుమార్తెయ్యము" కాదా సౌఖ్య
మౌనముతో మోక్షార్థవిద్య
మనమునందుకా; కాదహాశ్చపానముపేతా;

మాట నిలుపుకొనగ మానధనాగ్రణీః
ఒక్కరాత్రిలో రసోజ్వలముగ
అంబరీషచరిత హరికథగారచి
యించినాడనంట - యెంతవెంతః

నకలవై దికవిషయవర్చలఫలమ్ము
నరససారస్వతవిలాససంయుతమ్ము
ప్రథితవిజ్ఞానవైభవభాసురమ్ము
నీ“జగజ్జ్యోతి” యెన్నగ నిస్తులమ్ము.

ఆమహానీయభావమధురాపగలో రసబుబ్బలెరున్
శేముషిగొల్గొట్టుకొని - చిత్తవికానమునంది - నర్వదా
కోమలభవ్యవైదిక నిగూఢ నిరూఢ విశేషవైదుషీ
సీమలలో జరించెడి ప్రసిద్ధినిగాంచి తరింతు రెంతయున్.

వేదమ్ము లుపనిషత్తులు
శ్రేణాంగమ్ములు పురాణవిప్రులార్థమ్ములే
శ్లోకుమనోహరతవిభా
పాదమ్ములు నీకు ఫలికఫాతమ్ములవో

ము ర ల్లి

ధృవచరిత్రవ్రాసి - స్తవములుపాడిన;
పరమభాగవతుడ! పావనుండ !
విరుపమానమైన నిశ్చలదీక్ష నీ
జీవితమున సిరుల జిందిపోనె.

నృపతు లఖండనత్కృతుల నిదనియింపగ నాంధ్రభారతీ
కృపవదలన్ సుధంజలికి కీ రికిమూర్తిగనిల్చు "జానకీ
శపథము" వ్రాయనేర్పితివి - స్వాదుమనోహరకావ్యధర్మముల్
సుపరిచితమ్ములై మనలుచున్-కవిపండితకోటినూపగన్.

అరయగ రుక్మిణీపరిణయమ్ముపయిన్ గణనీయమైన యా
దరణను జూపుచున్ ప్రణయధర్మముల నివరించువేళ నీ
సురుచిరభావమాలికలశోభ - మాహాంధ్రసరస్వతీనవా
భరణముగారహించె కవిపండితసత్తములూగిపోవగన్.

వలసినన్ని గౌరవమ్ములు వలచినీ
వరపజేరె - కృతులనంభ్రామీరె-
లిమ్మునొల్లినట్టి విమణులె శిష్యులు
కాకలెదరా నీమానశ్శిష్యుగను.

జే జే లు

పరులకు తలవంచెడి దు
 ర్పరదశ దొలగింప - జాతిభద్రతకొలుకై
 పిరులనొలికింప - మహితా
 ధ్వరమును సాగించినట్టిధన్యుడః జోతల్.

అశకులోబడకమె-అ
 పేశమ్ముల జూపకయె - పవిత్రతపమ్ముల్
 పేశల సంకల్పమ్ములు-
 నీ శక్తిన్ గెలిచెనయ్యః నిర్మలహృదయా :

నీయడుగులలో నడుగిడి
 యాయవని జరింపనేర్పునేని-అనంత
 శ్రేయము జాతికిగలిగి - అ
 మేలునుఖంబుమరు విశ్వమే వెలుగందన్.

ము ర ల్లి

జాతికి జనకుడవను వి
భ్యాతి సమార్జింపనేర్వగలిగితి వహహా
నీతికి నీ సుచరిత్ర
జ్యోతి-నవప్రభల-నూత్నశోభలదిదెన్.

“బాపూ” నామము స్వేచ్ఛా
రూపమ్మని యెంచిరెల్లరున్ - సౌభాగ్య
శ్రీ పూర్ణమాయె భారత
మోపుణ్యుని : భవన్మహాజ్వలదీక్షన్.

చిత్తమ్మల కలుషము వి
చ్ఛిత్తయి-మానవతలో విశిష్టతమెఱయన్
కత్తులమొనలన్ సుమముల
గుత్తుల విరియించినావు గుణగణధనుడా :

తేనియలారెడి పలుకుల
తో, నిఖిలజనమ్మలకు, నుదూరసుదృష్టన్-
ధీనిపుణత, ఘటియించిన
నీ నిరుపమానధము - వందనీయము - తందీర్చి :

వీర పూజ

[కాబర్ డెడ్ విమానాన్ని పట్టును పేల్చినట్లు పేల్చి-పాక్ వైవిధ్యలకు
నింహస్వప్నముగా వ్యవహరించిన నిరహస్వసహాని - ఆంధ్రవీరకిశోరము
శ్రీ టి. పోతరాజు-

ఆయన - రణసీమనుండి; జన్మసూమిక పిచ్చేసిన తరుణంలో - తెలుగు
నేల పులకించి బ్రహ్మరథం వట్టింది, కర్పూరపుహారలై తిరిగింది.]

కన్నులునెత్తికెక్కిన వ్యగల్బులగుండెలు చెండివేయగా
నెన్నడు నాకువీలులభియించు నటంచుదపించినాడవా ;
అన్న : మహాంధ్రలో కహృదయమ్ముల నూపిన పోతరాజు : నీ
పున్నెము పండె విక్రముగ - పొందుము వీరరసాభిషేకమున్.

నిప్పులుగొక్కెనా : కనులు నింగివయిన్ జరియించు శత్రువున్
పిప్పియొనర్చగా వ్యళయభీకరరూపముదాల్చువేళ-యే
ముప్పును లెక్క సేయకయే ముందుకుదూకిన తెల్లబిడ : నీ
గుప్పిటిలో; "తుపాకి" బలిగొన్నది శాబరజేట్టపిట్టలన్.

ము ర ల్లి

వయసునబిన్నవయ్యుఁ నరివర్గముపాలిటి రుద్రమూర్తివై ;
జయములభింపగా నమరసాహనమున్ బ్రకటించినావు ని
ర్భయముగనిల్చి - ఆంధ్రులపరాక్రమలీలకు మచ్చుతున్నలై
మెయి బులకింపజేసినవి మిత్రము : తావకళక్రిసంపదల్.

భారతజాతిసర్వము నెదాసనిమెచ్చగ తెలుగడ్డ నీ
పేరునవన్నెకెక్కినది - భీషణసంకులయుద్ధభూమిలో
భారతమాత మెప్పుగనుభాగ్యముతో ఒయలక్ష్మీదత్తె నీ
పౌరుషవహ్ని విశ్వహితభావనకంకితమాయె మాన్యుడా :

నినుగవిపొంగిపోయినది విక్రముగా నొక యాంధ్రభూమియే
యనుకొనుచేలనయ్య : భరతావనిసర్వము నీవ్రవండుచూ
రణవిభవమ్ముగాంచి యనురాగముఱాపెను - విశ్వసంస్తుతుల్
గొనుమిక - పాకకిరాతకుల గుండెలుతల్లడమంద వీరుడా :

సురుచిర వికృమమ్మున యశోవిభవమ్ము గడించి యాంధ్రులం
దరి ఘనగౌరవమ్ము - వసుధన్ కలకాలము నిచ్చునట్లుగా
వరలుచు; వీరపూజగొనవచ్చిన సాహసమూర్తి : పూలపం
దిరివలె తావకీనమగు దివ్యభవమ్ము కృతార్థతన్ గనెన్.

జయ! భరతవీర!

పచ్చికసాయిపైఱికి పాల్పడి-చల్లనిశాంతసీమలో
చిచ్చురగుల్పగా కరకుచిత్తము సమ్మతిజాపె-మైత్రికిన్
కచ్చెను తుల్యగౌరవముగన్ ప్రకటించి కృతఘ్నలైనవా
రిచ్చు జవాబులిట్టివి-గ్రహించె ప్రపంచపునభ్యదేశముల్.

అలుకయెరుంగనట్టి కరుణాకువు పందిరినెహ్రూజీ మహో
జ్వలాడయిన్నినాడు రిధసాంధిగా-నడుముల్ బిగించెరా
కలతలుమాని రోడ్లబలగమ్ము-నిజమ్ము-వరాక్రమించి; యీ
అలతులు సల్పుచుండిన దురాక్రిమణమ్ము నెదిర్చి పోరరా;

నీ మెనుకన్ ప్రబుద్ధధరణీకలమంతయులేచినిల్యె ను
గ్రావహాభారమున విజయామృతమాధురులాన గారతో
రీవరపీఠేశేఖర; మలీమనచితుల మత్తనేత్రయు
గ్మాప్యతకావరమ్ము భవదద్భుతలీలకువిచ్చిపోవలెన్.

ము ర ల్లి

మనదేశమ్యనుమాటయొక్కపెమనిన్ మన్నించి; చెనీయదు
రణపై శాచికమారణక్రియలలో నర్వస్వమున్ దీక్షతో
రణరంగమ్ముననొడ్డి మాతృయశమున్రక్షింపగాబూను నీ
ఘనతల్ నిల్చు సువర్ణవర్ణముల నిక్కమౌచునిత్యమ్ముగన్.

బుద్ధదేవునిభూమి—నంబుద్ధభార
తిమ్ము—నడయాడుగాంధీపథమ్మునందు
నహనభావాన ముందుకుసాగిపోయి
జయముగనుచున్న : నీ కవజయమునున్న :

పౌష్య పద్యజ

సిరులజికించు-మోహనమురళియగుచు
మధురనాదాలువినిపించు-మనసునూపు
సంబరమ్ములువిరియించు-జగతికనమ
శాంతిమఱియించు, మాత్సర్యంక్రాంతి లక్ష్మి.

పరహాసమ్ముల తోరణమ్ములపయిన్ బ్రచ్చన్నభావాల సుం
దరగూఢార్థములెన్నొ పన్నెలనుడిందన్-భవ్యనమ్మోదసా
దరరక్తములు మేలయాహలకు నెత్తావిన్ బ్రసాదింప; న
బ్బరమున్ గూర్చును; పౌష్యద్యుతికళాపూర్ణమ్ముగా నేడహా!

అనురాగప్రభలాసనమ్మున నవాహ్లాదమ్మున-ధింప గొ
ల్లెను భూమాలను కిరకి ప్రభువు-మేలే-ఆఱుగాలాలతీ
ఱివి: విశ్రాంతినెఱుంగబోనిపనికిన్ లాభమ్ముజేకూర్చె నీ
ఘన సక్రాంతి పురుల్ సిరుల్ గులుక-వేడ్కల్ గంగలై పొంగగన్.

ము ర లీ

చలిగిలిలెక్కనేయక హుషారుగనిద్దరలేచి బాలికర్
తెలతెలవారకుండగనే దిద్దు రందము చందమూరగా
సులలితరంగవల్లల విశుద్ధవిధమ్ముల; ముంగిటన్ రసో
జ్వలములు గొప్పిగీతము లవారిగ బాడుచునాడుచుం దమిళా.

పెట్టింటికేగంగ "బులపాట" వడునతి

సులికించి వలపింప దలడుమగడు

రానున్నయల్లుని కేనూత్నవత్తమ్ము

లిష్టమ్ములగునని యెంచు మామ

అనుగు గూతురికి నచ్చినపింపింబల

నాలోచనము నల్పునట్టితల్లి

బావలపొగరు సర్వముడింప కొంటెగా

భావించి మురిసెడి బావమఱది

పారవశ్యమ్ముగుండెల భద్రదీప్తి

వెల్లివిరియించుచుండగ వేవిధాల

కలలుగందురు స్వర్ణనంక్రమణభవ్య

పర్వవేళల నానందముర్వి బొరల.

ఇది సరదాలపండుగ నచేందిరరై పునయాడుబిడ రి
య్యదనున గీమునిండ దరహానపథంకర మున్నరాళిలో
ముదములు టిమ్మిపోయెదురు ముచ్చటలాడుచు తెలుగేసు లే
కొడువయులేనిలీలల నకుంతితహాప్రముదాబ్ధిదేలుచున్.

మదురుపయ్యనోట్ల చుహిమమ్మునుజాపుచు_అటగ తెయై
వదనముద్రిస్సుచున్ మృగులవై భరితో నటనమ్మునల్పుచున్
నదమలరాగలీల నెకనక్కెములాడుచు కన్నెమిన్నయై
యెదనలరించు బంతి చవులీనుచుసంక్రమణమ్మువేళలన్.

కలకలలాడెడి వదన
మ్ములపయి దరహానరుచులు మునరుకొనంగన్
కులుకులకుప్పలుగా_ క
న్నెలు కిన్నెరలగుచు నేడు నిలుతురుభువిపై.

—

కర్త క స్వామి

నాగలిబూని రాజ్యమును నందనభూమిగ మార్చునట్టి నీ
యోగము సర్వమానవ మహోదయమై యలరారు; భావికిన్
జాగుఁతుంటింబి యీ భువనభాండము లన్నిటి సాకజాలు నీ
నాగలిగొప్పమిన్న - నరనాథుల గొప్పలకన్న కర్తకా!

నండినచేలలో నిలిచి భారతమాతకు ముద్దుబిడ్డవై
నిండు ముదిమ్ముగూర్చగలనేర్పరి! నీ బసవన్న సేవలో
గుండెలుపొంగునీకు - కనుగొల్కుల మోదకజాలురాలు -
దండిమనోబలమ్మొకటె; తారకమౌను నిజమ్ము జాతికిన్.

అలనట యెట్టిదో యెఱుగనట్టి మహాత్ముడ పీఠ - నీదయా
బలమే బలమ్ముజాతికి - అపారము నీ శ్రమ - భూమిబ్రద్యలై
జలజలరాల్చు రత్నముల - స్వార్థమెఱుంగని నీ కృషిశ్రా
విలనదహ్వార్యవై ఖరికి విస్మయమంది సమాదరించుచున్.

దేశసౌభాగ్యమ్ము తేజమ్ము జిమ్ముగా
 ఘనమూల మీ ముల్లు గట్టగాదె;
 కలిమిని చెంచి లేములనుద్రుంచి హితమ్ము
 గలిగించు టీ ముల్లుగట్టగాదె;
 పసిడిని పండింప - ప్రజలను మురియింప
 కారణమ్మీ ముల్లుగట్టగాదె;
 ఈసరక్షేత్రాల హాపిరిబోసి - చ
 క్క-గ దిద్దుటి ముల్లుగట్టగాదె;

భువిని స్వరమ్ముగామార్చి పుష్కలమ్ము
 గా - శుభములిచ్చుటి ముల్లుగట్టగాదె;
 నకలమానవ సౌఖ్యములకును “ముల్లు
 గట్ట” యొచ్చింపగా “జీవగట్ట” గాదె !

మేడినిబట్టి యీ తలకుమించిన భారముమోయనంచు నీ
 వాడిన - విశ్వశోభకౌటవై కఱవేర్చుడు - లోకబంధువే
 కాడినివీడునాడు త్రిజగమ్ముల నోటికి ముద్ద దక్కునా
 నాడును-నేడు-రేపు-యుగనాడుడవీవె నిజమ్ము కర్షకా;

ఉ గా ది

కలలు పలించులీల_కలకాలము తేనెలసోనలూరు మం
జులకమనీయ కావ్యకళసోయగముల్ జిలికించునట్లు_నం
కుల సమరాలు శాంతిరమకున్ దలవంచి చరించురీతి_క్రొ
వ్వలపులతేఱుపై తెలుగువాకిట నిల్వదు : నూతనాబ్దమా :

అరువదియేండనాడు దరహాసమరీచికలీయిరాతల
స్ఫురదసమానకాంతులకు_సుందరరూపముదిద్ద నీ వెఱుర్
వరలితివో : వచింపగలవారొక రిద్దరెయిందు రిప్పుడా
చరితలసాక్ష్యమేటికి ? శ్రవంసలనందు పదాన సాగుమా :

చిలకనిక్షీరముల్ రుచులిజిందువిధాన_వనంతకోకిలల్
గళములువిప్పి పాడుగతి_కన్నెగులాఖి రనజ్జమానర
మ్ములనలరించుభంగి_ముదమున్ ఘటించగబూనితేనెసో
నలయరదమ్మునెక్కి పయనమ్మొనరింపుమ : నూతనాబ్దమా :

నరుని నరుండుదోచుకొన నాట్యము సాగుచు నుండె విశ్వమం
దిముననేడు—నర్వజగతిపలయమ్మువ శత్రుభీతియే
పెరుగుచునుండె యాంత్రికిపు వృద్ధియు మారణకాండమ్ముగా
వరలగసాగె—గుండియల వత్సలతరే మరి పండుబెన్నడో !

కలిమి కు సీల సర్కసులందు—మానవ
త్వమ్యాటవస్తువై—తనరుచుండె;
ఘోషననబరువుల బండారములక్రింద
సంస్కృతి సతువ—జారిపోయె;
మోసాల గరిడీల మోజులో—న్యాయదే
వతయోదల—మరింత వంచబడియె;
స్వరములనెడి—వాత్సల్య విద్యేషణం
త్తులమధ్య—ప్రేమయే క్రుంగి కూలె;
ఏ జ్ఞపంగయు నే లీల నిట్టి విషమ
వికృతివై ఖరి నరిదిడు ? సుకృతి వీవె
దక్షతన్ జూపపలె భువిన్ దనియజేయు
కీలకమ్ము నెరింగిన కీలకమ్ము :

ము ర లి

మనుజులగుండెలందు కుసుమమ్ముల మెత్తదనమ్ము—చందమా
మను మరపించు శీతలము—మంచినసాల రసాల మాదురు
కనదురుళోఁగి నీను కనకక్రభ— సీతముచెట్టుకొన్నచో
మనుగడ మాన్యమౌననుచు—మాకు హితమ్ము వచింపుమమ్మరో :

మలపూతబడవలె—మనుజుని హృది
క్రొత్త బెల్లమ్మున గూడు గట్టుజెకాడు
తీపి గుండెలగూడ—తెరిలవలెను
వేసచేదునెకాడు — ద్వేషదృష్టినిగూడ
నహింసంబులె: సాహసమున నెరుదు
కందాయ ఫలముల గణనమ్ముననెకాడు
నయశీలముల మతి: నడువవలెను
హితసుతులపై ననేకాక — యెల్లవారి
పట్ల నభిమానసంపద బరచవలెను
స్మయగేహమ్మునే కాక — విశ్వగేహ
సేమనానంద ఒరిగిగణేయవలెను.

బౌజ్జవేల్పు

మూషికవాహనమ్ముపయి ముజ్జగమేలేడిమేటి; భూషలే
భూషలుగా రహించుసురపండితవర్యుడు; బాలభక్త సం
కాషకరుండు; నేడు దయాతో మనయింటికి వచ్చి తేమ సం
భాషణనల్పు - పూజలిడ పత్రి కరమ్మునగొమ్ముతమ్ముడా!

కరుణన్ చొరలంపన్ గల
చరహనము పెరియు వడనదర్పణమున మేల్
సిరులన్ గురియించెడి మన
గిరిజానయనరు భక్తి గేల్మోడ్పుమురా !

హాసములు విప్పుముల; కా
ధరణమ్ములు మనుచహస్త పంక్తి కి; సుధసం
స్కరణమ్ము లట్టి గణవతి
శుభమ్ములు జగతి కెప్పుడు శరణమ్ములగున్.

విమల కుసుమాల వెంకటరమణ! తెమ్ము
సత్యమూర్తి! యౌవంగరా! స్వాగతమ్ము
పద్మ! అందీయవేతల్లి! పాద్యపాత్ర
మురళి! నటరాజరింపరా! శిరమువంచి.

కుభముల నిరుపమవీలన్
ప్రభవినపగజేయు ప్రబల పాండిత్యముతో
విభవమ్ముల నలరించెడి
ఇహవదన! నమస్సుమమ్ము లిడెదము శంధ్రీ!

చిలికింపన్ గల వంటగా పసుపుగోచీర్చెట్టి నీ పావపం
క్తుల చెంతన్ గుమిగూడి సంబరమునన్ గుంజిళ్ళతో మ్రొక్కు కు
ఱులపై దీవెన లీ దిన మ్రొలుకగుట్టమ్మెక్కి యింటింట వూ
జల నందం జనుడెంచునప్పు డతులీతాహమ్ము నంధించుచున్.

దొబ్బవేల్పున కేపాటి పూజనలిపి
మెచ్చుకొనజేయగలరిట! యిచ్చుకొలిది
కులికి గుంజిళ్ళతో బాలకులు నమస్సు
లర్పణ మొనర్చ వెనకయ్య; అలరునయ్య!

గు రు దే వ

సిరు రెగజ్జిన్ - సమరసీమల నేలెడి పొరుషప్రభా
 : చులకు దల్లియెన - కవిపండిత శిల్పకళావరంసులన్
 మురియుచు చెంచినన్; భవనపూజ్యులగాంచి యశమ్మునించునా :
 ఉరతదరానవిత్రి నినువంట మహాత్ముల చెంచకుండినన్?

చైదికధావనావరర లగ్న - అధార్మికతత్వసీరికిన్
 సేవలు నల్పబూసుజనజీవనవైఖరిమార్చ - నైతిక
 శ్రీ విలసిల్లు ద్రోగబలసింధువుగా బ్రవహించినాడవ
 య్యా : వసుధాతలమ్ము చరితార్థతనందె భవద్భవమ్ముతో.

రోకమాతయనుగ్రహలోకనమున
 నిగమముల తెప్పబడిన వన్నెలవరాల
 మానవల నిల నింపగా యానినావు
 దక్షిణేశ్వరమూని : పందనశతమ్ము.

కలిగించె నీ పుట్టుకయే మాన్యతను - విశ్వ
మున; భారతమున కపూర్వలీల -
వెలియించె నీ సాధువృత్తి సమస్తతా
సన జీవనమున నప్రకాశి -
స్మరించె నీ భావసీమ పావన వివే
కానందరూపకోద్యానవనము -
ప్రసరించె నీ భవ్యవాణీబలమ్ము డి
గంతాలవరకు వేదాంతకాంతి -

పెల్లివిరియించె నీ ప్రేమవీక్షణమ్ము
కలుషపరిహారసామాజికవ్యవస్థ
పై; పరంజ్యోతి వెలుల ప్రాధవమ్ము -
రామకృష్ణాఖ్యయతిరాజు; రమ్యతేజః

దనదాన్యమ్ముల కాశతెందక యథార్థమైన యానందము
దనమున్ జేయగ - విశ్వమంగళమె సర్వస్వమ్ముగా నెంచి యో
గనిరూఢిన్ బరతత్త్వవైభవభూకారప్రకాశ సన్ దగ
జనని నొల్పిన పుణ్యమూర్తి వి - ప్రకంఠన్ నీకు వేయేడికిన్.

మా తృ త్రీ

శ్రీదమ్ములు - సకలమతా
 హ్లాదమ్ములు - జనగణముల యభిరుచికిం వారి
 సాదమ్ములు - తల్లి : నీ
 పాదమ్ములు - జగములకు బంధమ్ములు గూర్చున్.

సోతమును పుటియించెడి న
 ద్రవ్యతము - దయారతము - ధర్మభావవిభవసం
 యుతము - జగన్నుతమా నీ
 మతము - సుఖాంకరము మనుజుమండలి కెపుడున్.

సయన యుగమ్మున సతతము
 దయ యొక పెరియేరువోలె తాండవమాడన్
 సుయశమ్ముగన్న నీ గా
 భయె మోదముగూర్చి నరుల దనువును తల్లి :

పడులన్ ప్రేమగ జూచుట
గరువతవమ్మునకు లొంగి కార్పణ్యాదుల్
పెరగని పగిది జరించుట
వరములుగా నొనగుచుమ్మ : వాత్సల్యనిధి :

మోసాలకు రోసాలకు
దోసాలకు దూరముగనె తొలగుచు నతో
పావన జేయంగల వి
శ్వాసమ్మును మాకు నిమ్ము జననీ : కరుణన్.

పావనమగు జననీ : నీ
దీపన - అనురాగపూర్ణిరమ్మై లో
కావన దీక్షిమయ నం
భావనలకు నిలియమగుచు జద్రవద్రమై.

అరుణమ్ములు - కలుషోహ
హరణమ్ములు - జనగణముల యౌదలలకు నా
భరణమ్ములయిన యుష్మ
చరణమ్ములు జగతి కెప్పుడు శరణమ్ములగున్.

-(౦)-

